SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA NIILA JÄÄSKINENA, predstavljeni 16. decembra 2010[1]

I – Uvod

1. Vprašanje za predhodno odločanje, ki je bilo predloženo Sodišču, se je pojavilo v postopku med litovsko državljanko poljskega rodu,[2] Malgožato Runevič-Vardyn, in njenim soprogom Łukaszom Pawełom Wardynom, poljskim državljanom, ter referatom za osebna stanja pravnega oddelka uprave lokalne skupnosti mesta Vilna (Litva), potem ko je slednji zavrnil spremembo imena in priimka zadevnih oseb na rojstnem in poročnem listu, ki jima jih je izdal ta referat.

2. Upoštevna litovska zakonodaja določa, da morajo biti imena in priimki fizičnih oseb v listinah o osebnem stanju prečrkovani[3] v skladu s pravili uradnega nacionalnega jezika. Iz tega sledi, da je dovoljena samo uporaba znakov latinice, ne pa tudi diakritičnih znakov[4], ligatur[5] in vseh drugih oblikovnih sprememb latinice, ki se uporabljajo v drugih jezikih, ne obstajajo pa v litovskem jeziku.

3. Predložitveno sodišče, Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas (prvo sodišče okrožja mesta

1 – Jezik izvirnika: francoščina.

2 – M. Runevič-Vardyn navaja, da pripada poljski skupnosti v Litvi, ki pomeni okoli 7 % prebivalstva ter živi predvsem v mestu in okrožju Vilna. Njena starša sta namreč poljskega rodu, predložila pa je tudi več dokumentov iz več generacij, ki pričajo o tesnih kulturnih, jezikovnih in čustvenih vezeh s prebivalstvom poljske narodnosti, ki živi v regiji Vilna.

3 – Obravnavana zadeva se nanaša na prečrkovanje imen in priimkov, zapisanih s črkami latinice, in ne na transliteracijo iz dveh drugih abeced, ki obstajata v uradnih jezikih Evropske unije, to je cirilice in grške abecede. O slednjem vprašanju glej sodbo z dne 30. marca 1993 v zadevi Konstantinidis (C-168/91, Recueil, str. I-1191).

4 – Diakritični znak je oblikovni element, ki se uporablja v številnih jezikih, ki uporabljajo latinico, in ga je mogoče postaviti nad, pod, ob strani ali preko posamezne črke, kar spremeni njeno izgovorjavo ali celo ustvari dodatno črko. Tako na primer v nemščini znak „¨“, imenovan „Umlaut“ (preglas), ki se doda nad črko, kot je „A“, pomeni spremembo izgovorjave navedene črke, medtem ko je v finščini črka „Ä“ samostojna črka.

5 – Ligatura je združitev dveh oblik zapisa v eno novo obliko, ne glede na to, ali se šteje za novo črko ali ne (na primer „OE“, ki postane „Œ“).

Vilna), se sprašuje, ali določbe člena 2(2)(b) Direktive Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost,[6] ki še niso bile predmet predhodne odločbe o razlagi, ali določbe členov 12 ES in 18 ES nasprotujejo taki nacionalni zakonodaji.

4. Sodišče je že obravnavalo več vprašanj za predhodno odločanje o osebnem stanju državljanov Evropske unije, še posebej o njihovem priimku.[7] V novejši sodni praksi je zavzelo precej naklonjeno stališče do posameznikov, ki so se pritoževali nad upravnimi praksami v zvezi z vpisovanjem priimkov v listine o osebnem stanju. V obravnavani zadevi je Sodišče pozvano, naj predvsem presodi, ali se lahko oseba, ki pripada narodnostni manjšini, ali državljan druge države članice sklicuje na pravo Unije, da organom države članice v nasprotju z veljavnimi ustavnimi načeli navedene države o varstvu nacionalnega uradnega jezika naloži uporabo svojega maternega jezika.

5. Iz navedenega predloga za sprejetje predhodne odločbe je mogoče sklepati, da v njem obravnavana problematika vzbuja precej čustev, tako pri strankah iz postopka v glavni stvari kot pri zadevnih državah članicah.[8] Res je, da se v obravnavani zadevi obravnavajo občutljivi zgodovinski in geopolitični vidiki. Območje Vilne je bilo namreč med obema vojnama središče resnega političnega konflikta, usoda prebivalstva poljskega rodu na tem območju pa je še vedno vir političnih napetosti med Republiko Litvo in Republiko Poljsko, državama članicama, ki ju povezuje dolga skupna zgodovina od leta 1386 do 1918, tako v okviru poljsko-litovske unije kot ruskega imperija.

6. Imena in priimki so z vidika posameznikov in držav zelo pomembni. Za posameznika sta njegov priimek in oblika njegovega zapisa lahko bistvena za njegovo psihološko,

6 – UL L 180, str. 22.

7 – Glej zgoraj navedeno sodbo Konstantindis ter sodbi z dne 2. oktobra 2003 v zadevi Garcia Avello (C-148/02, Recueil, str. I-11613) in z dne 14. oktobra 2008 v zadevi Grunkin in Paul (C-353/06, ZOdl., str. I-7639). Na zapis datuma rojstva v listini o osebnem stanju so se nanašale tudi druge zadeve, tako kot tista, v kateri je bila izdana sodba z dne 2. decembra 1997 v zadevi Dafeki (C-336/94, Recueil, str. I-6761).

8 – Glej med drugim članek iz britanske revije The Economist z dne 23. oktobra 2010 in članek finskega dnevnika Helsingin Sanomat z dne 19. novembra 2010, ki omenjata poslabšanje odnosov med Republiko Litvo in Republiko Poljsko v povezavi s prečrkovanjem imen in priimkov poljskega izvora v litovskih listinah o osebnem stanju.

narodnostno ali celo nacionalno identiteto.[9] Kot primer naj navedem množične prostovoljne spremembe priimkov „tujega“ izvora na Finskem v začetku 20. stoletja. V zgodovini so bolj ali manj nacionalistični razlogi spodbujali prisilne, ne več želene, spremembe priimkov narodnih ali narodnostnih manjšin, ki so se zgodile v več evropskih državah, ter zakonodajo, ki je nalagala, naj se v listine o osebnem stanju vpisujejo imena v nacionalni različici z izključevanjem tujih prizvokov. Osebna svoboda na tem področju je trenutno v več državah torej omejena s sklicevanjem na dejavnike v zvezi z javnim redom.[10] Napetosti med interesi posameznika in države na področju imen in priimkov je mogoče zaznati v sodni praksi Sodišča, podobno kot v sodni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice.[11]

II – Pravni okvir

A – *Mednarodno pravo*

1. Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin

7. Člen 8 navedene konvencije, podpisane v Rimu 4. novembra 1950 (v nadaljevanju: EKČP), se glasi:

„1. Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, svojega doma in dopisovanja.

2. Javna oblast se ne sme vmešavati v izvrševanje te pravice, razen če je to določeno z zakonom in nujno v demokratični družbi zaradi državne varnosti, javne varnosti ali ekonomske blaginje države, zato da se prepreči nered ali zločin, da se zavaruje zdravje ali morala ali da se zavarujejo pravice in svoboščine drugih ljudi.“

9 – Evropsko sodišče za človekove pravice je tako osebno ime opredelilo kot „glavni element individualizacije osebe v družbi“ (glej sodbo ESČP v zadevi Losonci Rose in Rose proti Švici z dne 9. novembra 2010, pritožba št. 664/06, točka 51).

10 – Glej Kangas, U., *Ihmisen nimi [Osebno ime]*, Lakimiesliiton kustannus, Helsinki, 1991, str. 5, 6 in 12.

11 – Nina Holst-Christensen ugotavlja, da je mogoče, da odločbe, kot je zgoraj navedena sodba Grunkin in Paul, niso prijetne za države članice, vendar pa dajejo državljanom možnost boja proti motečim ali zastarelim nacionalnim pravilom. Glej Hols-Christensen, N., „What's in a Name? – EU-retten som korrektionsfaktor i forhold til national navnelovgivning [Pravo Unije kot korekcijski dejavnik v zvezi z nacionalno zakonodajo o osebnih imenih]“, *Familieret og engagement – Hilsener til Svend Danielelsen*, Thomson Reuters Professional A/S, København, 2009, str. 187–197.

2. Konvencija CIEC št. 14 o navajanju imen in priimkov v registrih osebnih stanj

8. Konvencija o navajanju imen in priimkov v registrih osebnih stanj, podpisana v Bernu 13. septembra 1973 pod okriljem Mednarodne komisije za osebna stanja (v nadaljevanju: konvencija CIEC št. 14), je začela veljati 16. februarja 1977.[12]

9. Člen 2 navedene konvencije določa:

„Kadar mora organ države pogodbenice določeno listino vpisati v register osebnih stanj in mu je bila predložena kopija ali izpisek listine o osebnem stanju ali drug dokument, v katerem so imena in priimki zapisani z enakimi znaki, kot so znaki jezika, v katerem je treba sestaviti navedeno listino, se ta imena in priimki zapišejo dobesedno, brez spremembe ali prevoda.

Diakritični znaki, iz katerih so sestavljena ta imena in priimki, se prav tako zapišejo, tudi če ti znaki v jeziku, v katerem je treba sestaviti listino, ne obstajajo.“

12 – Države pogodbenice Konvencije CIEC št. 14 so Kraljevina Belgija, Zvezna republika Nemčija, Helenska republika, Italijanska republika, Veliko vojvodstvo Luksemburg, Kraljevina Nizozemska, Republika Avstrija in Republika Turčija. Niti Evropska unija niti neposredno zadevni državi članici, Republika Litva in Republika Poljska, niso zavezane s to konvencijo.

B – *Pravo Unije*

1. Pogodba EU

10. Člen 4(2) Pogodbe EU določa:

„Unija spoštuje enakost držav članic pred Pogodbama kot tudi njihovo nacionalno identiteto […]“

2. Listina Evropske unije o temeljnih pravicah

11. Člen 7 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah[13] se glasi:

„Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, stanovanja ter komunikacij.“

13 – Razglašena 7. decembra 2000 v Nici (UL C 364, str. 1) ter je bila spremenjena in opredeljena kot pravno zavezujoča ob sprejetju Lizbonske pogodbe (UL 2007, C 303, str. 1).

3. Pogodba ES[14]

12. Člen 12, prvi odstavek, ES določa:

„Kjer se uporabljata Pogodbi in brez poseganja v njune posebne določbe, je prepovedana vsakršna diskriminacija glede na državljanstvo.“

13. Člen 18(1) ES določa:

„Vsak državljan Unije ima pravico prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic ob upoštevanju omejitev in pogojev, določenih s Pogodbama in ukrepi, ki so bili sprejeti za njuno uveljavitev.“

4. Direktiva 2000/43

14. Direktiva 2000/43, sprejeta na podlagi člena 13 ES, se nanaša na izvajanje načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost.

15. Člen 2(2)(b) navedene direktive določa:

„Za posredno diskriminacijo [se] šteje, če bi na videz nevtralna določba, merilo ali praksa postavila osebe neke rase ali narodnosti v posebno neugoden položaj v primerjavi z drugimi osebami, razen če to določbo, merilo ali prakso objektivno upravičuje zakonit cilj in če so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in potrebna.“

16. Člen 3 Direktive 2000/43 opredeljuje njeno področje uporabe tako:

„1. Ta direktiva se uporablja v okviru pristojnosti, dodeljenih Skupnosti, za vse osebe v javnem in zasebnem sektorju, vključno z javnimi organi, v zvezi:

[…]

h) z dostopom do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, vključno s stanovanji, in preskrba z njimi.

2. Ta direktiva ne zajema različnega obravnavanja, ki temelji na državljanstvu, in ne posega v določbe in pogoje v zvezi z vstopom in

14 – Člena 12 ES in 18 ES, na katera se nanašajo vprašanja za predhodno odločanje, sta postala člena 18 PDEU in 21 PDEU. Vendar pa se bom zato, ker se obravnavana zadeva v glavnem nanaša na uporabo določb litovskega prava v različici pred dnem uveljavitve PDEU, skliceval na določbe Pogodbe ES, kot so bile oštevilčene pred navedenim dnem.

prebivanjem državljanov tretjih držav in oseb brez državljanstva na ozemlju držav članic ter v obravnavanje, ki izhaja iz pravnega položaja zadevnih državljanov tretjih držav in oseb brez državljanstva."

C – *Litovsko pravo*

1. Ustava

17. Člen 14 litovske ustave določa, da je uradni jezik litovščina.

2. Civilni zakonik

18. Člen 2.20(1) litovskega civilnega zakonika (v nadaljevanju: civilni zakonik) določa, da „ima vsakdo pravico do imena. Ta pravica zajema pravico do priimka, do enega imena ali več teh in do psevdonima."

19. Člen 3.31 civilnega zakonika določa:

„Vsak od zakoncev ima pravico ohraniti priimek, ki ga je imel pred sklenitvijo zakonske zveze, izbrati priimek svojega zakonca kot skupni priimek ali izbrati dvojni priimek tako, da priimku svojega zakonca doda svoj priimek."

20. Člen 3.281 civilnega zakonika določa, naj se listine o osebnem stanju registrira, posodobi, spremeni, dopolni ali popravi v skladu s pravili, ki urejajo zakonski stan in jih je potrdilo ministrstvo za pravosodje.

21. Člen 3.282 civilnega zakonika določa, da „morajo biti navedbe v listinah o osebnem stanju zapisane v litovskem jeziku. Ime, priimek in imena krajev se zapišejo v skladu s pravili litovskega jezika."

3. Pravila o osebnem stanju

22. Točka 11 dekreta št. IR-294 litovskega ministrstva za pravosodje z dne 22. julija 2008 o potrditvi pravil, ki urejajo osebna stanja,[15] določa, da so listine o osebnem stanju sestavljene v litovskem jeziku.

15 – Žin., 2008, št. 88–3541.

III – Spor o glavni stvari, vprašanje za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem

23. Malgožata Runevič-Vardyn, rojena 20. marca 1977 v Vilni, je litovska državljanka poljskega rodu. Navaja, da so ji starši dali poljsko ime „Małgorzata“ in očetov priimek „Runiewicz“.

24. Iz predložitvene odločbe izhaja, da sta bila njeno ime in njen priimek v rojstnem listu, ki ji je bil izdan 14. junija 1977, vpisana v litovski obliki, in sicer „Malgožata Runevič“. Enako ime in priimek sta tudi na novem rojstnem listu, ki ga je 9. septembra 2003 izdal referat za osebna stanja mesta Vilna, in na litovskem potnem listu, ki so ji ga pristojni organi izdali 7. avgusta 2002.

25. Sicer pa iz stališč tožeče stranke iz postopka v glavni stvari izhaja, da je bil rojstni list iz leta 1977 sestavljen v cirilici,[16] ime in priimek pa sta se v obliki „Malgožata Runevič“ pojavila šele v različici navedenega rojstnega lista iz leta 2003 in potnem listu iz leta 2002. Zainteresirana oseba trdi, da je na svoj predlog dosegla, da se v navedeni potni list navede njeno poljsko „narodnost“.[17] Dodaja, da ji je referat za osebna stanja mesta Varšava (Poljska) 31. julija 2006 izdal rojstni list, v katerem sta ime in priimek navedena kot „Małgorzata Runiewicz“.

26. Tožeča stranka iz postopka v glavni stvari se je po tem, ko je nekaj časa prebivala in delala na Poljskem, 7. julija 2007 v Vilni poročila z Łukaszom Pawełom Wardynom, poljskim državljanom. Na poročnem listu, ki ga je izdal referat za osebna stanja mesta Vilna, je „Łukasz Paweł Wardyn“ z velikimi tiskanimi črkami zapisano v obliki „LUKASZ PAWEL WARDYN“ z uporabo latinice, vendar brez diakritičnih sprememb črk te pisave, medtem ko je priimek njegove žene zapisan kot „MALGOŽATA RUNEVIČ-VARDYN“, torej le z uporabo litovskih črk, med katerimi ni črke „W“. Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari navajata, da sta leta 2008 prejeli poljski poročni list, na katerem so njuni imeni

16 – Sodišču predloženi spis vsebuje kopijo izvirnega rojstnega lista, kot so ga sestavili organi sovjetske Litve. V njem je zapisano „Малгожата Михайловна Руневич“, kar je neposredna transliteracija litovske oblike imena otroka v cirilico ter imena z žensko končnico in priimka očeta. V navedenem listu je v rubrikah „Национальность“, to je „državljanstvo“, v zvezi z očetom in materjo zadevnega otroka navedeno tudi „Поляк“ in „Полька“, to je „Poljak“ in „Poljakinja“.

17 – G. Wardyn pa je na obravnavi izjavil, da je njegova soproga litovska državljanka, in pojasnil, da ne more imeti dvojnega državljanstva.

in priimka vpisani v poljski obliki.[18] Zadevni osebi trenutno prebivata v Belgiji z enim otrokom, ki se je rodil v njuni zakonski zvezi.

27. Tožeča stranka iz postopka v glavni stvari je 16. avgusta 2007 pri referatu za osebna stanja mesta Vilna vložila zahtevo, naj se na njenem rojstnem listu ime in priimek „Malgožata Runevič“, kot sta zapisana v rojstnem listu, spremenita v „Małgorzata Runiewicz“ ter naj se na njenem poročnem listu njeno ime in njen priimek „Malgožata Runevič-Vardyn“ spremenita v „Małgorzata Runiewicz-Wardyn“.

28. Navedeni referat je M. Runevič-Vardyn z dopisom z dne 19. septembra 2007 obvestil, da na podlagi zakonodaje, ki velja v Litvi, navedb v listinah o osebnem stanju ni mogoče spreminjati.

29. Iz predložitvene odločbe izhaja tudi, da sta M. Runevič-Vardyn in Ł. P. Wardyn vložila tožbo, s katero sta predlagala, naj se v skladu s predlogi, ki jih je M. Runevič-Vardyn predložila referatu za osebna stanja mesta Vilna, temu naloži izdaja novega rojstnega lista in novega poročnega lista.

30. Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas je glede na to, da ni moglo jasno odgovoriti na vprašanja o razlagi in uporabi prava Skupnosti, ki so se pojavila v okviru obravnavanega spora, prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje postavilo ta vprašanja:

„1. Ali je glede na določbe Direktive 2000/43 [...] treba člen 2(2)(b) navedene direktive razlagati tako, da je prepovedano, da države članice posredno diskriminirajo osebe zaradi njihove narodnostne pripadnosti, če nacionalni predpis določa, da so njihova imena in njihovi priimki v listinah o osebnem stanju lahko zapisani le s črkami nacionalnega jezika?

2. Ali je glede na določbe Direktive 2000/43 [...] treba člen 2(2)(b) navedene direktive razlagati tako, da je prepovedano, da države članice posredno diskriminirajo

18 – Poljska vlada je na obravnavi navedla, da bi bilo treba zadevni rojstni in poročni list izdati na podlagi dvostranske mednarodne pogodbe med Republiko Litvo in Republiko Poljsko, ki je bila podpisana 26. aprila 1994 in katere člen 14 določa, da pogodbenici izjavljata, da imajo osebe iz člena 13, odstavek 2, posebno pravico do uporabe lastnega imena in priimka tako, kot je to značilno za narodnostno manjšino, ki ji pripadajo. Pojasnila je, da ne izključuje, da bi bil lahko poljski referent za osebna stanja to določbo obravnaval kot neposredno uporabljivo pravilo.

osebe zaradi njihove narodnostne pripadnosti, če nacionalni predpis določa, da se imena oseb, ki pripadajo drugim narodnostnim skupinam ali so državljani druge države, v listinah o osebnem stanju zapiše z latiničnimi črkami, brez diakritičnih znakov, ligatur ali drugih sprememb črk latinice, ki se uporabljajo v drugih jezikih?

skupinam ali so državljani druge države, v listinah o osebnem stanju zapišejo z latiničnimi črkami, brez diakritičnih znakov, ligatur, ali drugih sprememb črk latinice, ki se uporabljajo v drugih jezikih?“

31. V obravnavani zadevi so pisna in ustna stališča predložili M. Runevič-Vardyn in Ł. P. Wardyn, litovska, estonska in poljska vlada ter Evropska komisija. Češka, portugalska in slovaška vlada so predložile samo pisna stališča.

3. Ali je treba določbe člena 18(1) ES, ki določa, da ima vsak državljan Unije pravico prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, in člena 12, prvi odstavek, ES, v katerem je določena prepoved diskriminacije glede na državljanstvo, razlagati tako, da te določbe onemogočajo državam članicam, da bi v svojih zakonodajah določile, da so imena in priimki v listinah o osebnem stanju lahko zapisani le s črkami nacionalnega jezika?

IV – Analiza

A – *Dopustnost vprašanj za predhodno odločanje*

4. Ali je treba določbe člena 18(1) ES, ki določa, da ima vsak državljan Unije pravico prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, in člena 12, prvi odstavek, ES, v katerem je določena prepoved diskriminacije glede na državljanstvo, razlagati tako, da te določbe onemogočajo državam članicam, da bi v svojih zakonodajah določile, da se imena in priimki oseb, ki pripadajo drugim narodnostnim

32. Litovska vlada uveljavlja ugovor nedopustnosti v zvezi z delom vprašanj za predhodno

odločanje. Iz tega izpeljuje, da naj Sodišče očitno ne bi bilo pristojno za odgovor nanje. V podporo svojim trditvam navaja dve vrsti ugovorov.

33. Navedena vlada v zvezi z drugim in s tretjim vprašanjem za predhodno odločanje trdi, da naj ne bi bili dopustni, ker nimata zveze z resničnostjo ali s predmetom spora o glavni stvari, kar zadeva Ł. P. Wardyna.

34. Litovska vlada, ki jo glede tega podpira češka vlada, v zvezi z vsemi vprašanji za predhodno odločanje meni, da naj ne bi bila dopustna v delu, v katerem se nanašajo na nacionalna pravila o obliki zapisovanja imena in dekliškega priimka M. Runevič-Vardyn, ker naj bi ta pravila zadevala popolnoma notranji litovski položaj in torej ne tudi drugih držav članic.

35. Kar zadeva prvi ugovor v zvezi s postopkovnim položajem Ł. P. Wardyna, ugotavljam, da iz sodne prakse izhaja, da se izraz „zadevne stranke“ iz člena 23(1) Statuta Sodišča Evropske unije nanaša na tiste, ki imajo to sposobnost v sporu pred nacionalnim sodiščem, ki je predložilo predlog za sprejetje predhodne odločbe, in na nikogar drugega.[19]

36. Kar zadeva dopustnost vprašanja za predhodno odločanje, ki nima zveze s predmetom spora ali je hipotetično, opozarjam na to, da v skladu z ustaljeno sodno prakso[20] v okviru postopka za predhodno odločanje le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in mora prevzeti odgovornost za sodno odločitev, ob upoštevanju posebnosti zadeve presodi potrebo po izdaji predhodne odločbe, da bi lahko izdalo sodbo, in tudi ustreznost vprašanj, ki jih predloži Sodišču. Zato se mora Sodišče, če se vprašanja nanašajo na razlago prava Unije, načeloma o tem izreči.

37. V obravnavani zadevi nacionalno sodišče v predložitveni odločbi navaja, da sta mu zadevo skupaj predložila M. Runevič-Vardyn in Ł. P. Wardyn, ki ju navedeno sodišče opredeljuje kot „tožeči stranki“. Ker je Ł. P. Wardyn stranka v postopku v glavni stvari, je torej tudi stranka v postopku pred Sodiščem. Vprašanja za predhodno odločanje v zvezi z njim torej niso nedopustna, tudi če se izkaže, da je predmet tožbe, ki je bila vložena pri

19 – Glej zlasti sodbo z dne 9. decembra 2003 v zadevi Gasser (C-116/02, Recueil, str. I-14693, točka 27).

20 – Glej zlasti sodbe z dne 22. novembra 2005 v zadevi Mangold (C-144/04, ZOdl., str. I-9981, točka 34 in naslednje); z dne 24. junija 2010 v zadevi Sorge (C-98/09, ZOdl., str. I-5837, točka 24) in z dne 12. oktobra 2010 v zadevi Rosenbladt (C-45/09, ZOdl., str. I-9391, točka 32).

predložitvenem sodišču, omejen na položaj M. Runevič-Vardyn.

B – *Vsebinska presoja*

38. Sodišče je poleg tega ocenilo, da je zaradi izdaje njegove odločbe in pravne ustreznosti treba v njegova vprašanja za predhodno odločanje vključiti dejanske in pravne elemente v zvezi z Ł. P. Wardynom. Iz zgoraj navedene sodne prakse Sodišča izhaja, da Sodišče lahko zavrne odločanje o določenem predlogu za sprejetje predhodne odločbe, če je očitno, da zaprošena razlaga prava Unije ni v nobeni zvezi z resničnostjo ali s predmetom spora o glavni stvari, ali če je predloženi problem hipotetičen. Menim, da v obravnavani zadevi ni tako.

1. Uvodne ugotovitve

a) Razmejitev pristojnosti

39. Kar zadeva drugi ugovor, ki se nanaša na popolnoma notranji značaj predmeta vprašanj za predhodno odločanje, kolikor se nanašajo na ime in dekliški priimek M. Runevič-Vardyn, opozarjam na to, da v skladu s sodno prakso Sodišča[21] ta problematika ni stvar ugovora nedopustnosti, ampak vsebine, ki bo obravnavana v nadaljevanju.

41. Pravo Unije ne vpliva na pristojnost držav članic, da organizirajo svoje sisteme navajanja imen in priimkov v listinah o osebnem stanju.[22] Če ni usklajenosti pojma civilnega stanja na ravni Unije,[23] vsaka država članica v svoji zakonodaji določi pogoje dodelitve, spremembe ali prečrkovanja takih elementov v zadevnih registrih.

40. Zato je treba odgovoriti na vsa vprašanja za predhodno odločanje, tudi v tistem delu, v katerem se nanašajo na osebno stanje M. Runevič-Vardyn pred sklenitvijo zakonske zveze.

21 – Sodba z dne 13. januarja 2000 v zadevi TK-Heimdienst (C-254/98, Recueil, str. I-151, točki 14 in 15).

22 – Glej zlasti sodbo z dne 19. aprila 2007 v zadevi Stamatelaki (C-444/05, ZOdl., str. I-3185, točka 23). Glede precejšnjih razlik med nacionalnimi pravili o priimkih in dejavnikih tega položaja glej zgoraj navedeno sodbo Dafeki (točka 14 in naslednje).

23 – „Osebno stanje se lahko opredeli kot način ugotavljanja glavnih dejstev v zvezi z osebnim in družinskim stanjem, kot je rojstvo, poroka, priimek ali državljanstvo. Širše se kot osebno stanje označuje tudi javno službo, ki je pristojna za pripravo listin o ugotavljanje teh dejstev, sklepanje zakonskih zvez in izdajo izpiskov, družinskih knjižic in drugih dokumentov“, tako je navedeno v poročilu francoskega senata v zvezi z Mednarodno komisijo za osebna stanja (št. 277, redno zasedanje 2001–2002). Vendar pa ne obstaja nobena opredelitev osebnega stanja, ki bi bila skupna vsem državam članicam, mogoče je, da nekatere uporabljajo druge izraze za obe v tem navedku citirani kategoriji.

42. Vendar pa države članice pri izvajanju svojih pristojnosti vseeno morajo spoštovati pravo Unije, v obravnavani zadevi predvsem določbe o načelu nediskriminacije, evropskega državljanstva ali prostega gibanja oseb.[24]

b) Časovni vidiki spora o glavni stvari

43. V zvezi z rojstnim listom M. RunevičVardyn, ki so ga organi sovjetske Litve[25] leta 1977 najprej sestavili v cirilici, nato pa je bil v novi različici v litovskem jeziku ponovno izdan leta 2003, sta lahko problematična dva časovna dejavnika. Republika Litva je po tem, ko je leta 1990 ponovno vzpostavila svojo neodvisnost, k Evropski uniji pristopila šele 1. maja 2004. V skladu s tem je M. Runevič-Vardyn svoje pravice, ki ji jih zagotavlja pravo Unije, še posebej pravico do gibanja in prebivanja, ki se navezujeta na evropsko državljanstvo, izvrševala šele več let po registraciji svojega imena in priimka.

44. Postavlja se torej vprašanje časovne uporabe določb prava Unije, na katere se nanaša predložitvena odločba, in sicer z dveh vidikov, s splošnega in posamičnega.

45. S prvega vidika velja spomniti, da se šteje, da je zadevna država članica s pristopom k Evropski uniji sprejela *acquis communautaire*, kot izhaja med drugim iz Direktive 2000/43 in določb Pogodbe ES, na katere se nanaša predložitvena odločba, in da je Republika Litva od pristopa naprej zavezana k spoštovanju in zagotavljanju spoštovanja navedenih pravil. Vendar pa menim, da iz te dolžnosti ne sledi retroaktivna obveznost spremembe vsebine upravnih aktov, ki so obstajali, preden je zadevna država postala članica Unije, in se nanašajo na dejstva, ki so se zgodila pred tem datumom.

46. Z drugega vidika pa je treba ugotoviti, da čeprav je čezmejni položaj M. Runevič-Vardyn res nastal precej po vzpostavitvi njene istovetnosti v sporni listini o osebnem stanju, pa se predlaga uporabo prava Unije, da bi se iz tega izpeljalo ustrezne posledice v zvezi s tem položajem in z vsakim drugim že obstoječim položajem, za katerega bi se odslej uporabljalo to pravo, in sicer od uveljavitve zadevnih določb v navedeni državi članici.

47. Menim, da pravo Unije ne more zahtevati, naj se rojstni list, sestavljen pred pristopom k Uniji, spremeni za nazaj. Nasprotno pa ni

24 – Glej zlasti zgoraj navedeno sodbo Garcia Avello, točka 25.

25 – Opozarjam na to, da so priključitev baltskih držav Sovjetski zvezi v tistem obdobju *de facto* priznale vse evropske države.

izključeno, da bi lahko ustvarilo pravico posameznika, da lahko od države članice zahteva, naj mu izda listino o osebnem stanju, ki potrjuje podatke iz rojstnega lista, vendar z drugo obliko zapisa njegovega imena in priimka, kot so to leta 2003 v zvezi z M. Runevič-Vardyn storili litovski organi.

v njun poročni list, saj gre za zakonca različnih državljanstev, ki sta vsak zase izvrševala svojo pravico do prostega gibanja v Uniji.

c) Čezmejni vidiki spora o glavni stvari

50. V zvezi z Direktivo 2000/43 je treba ugotoviti, da se z njo izvaja načelo prepovedi diskriminacije na podlagi rasne ali narodnostne pripadnosti, ki je določeno v členu 13(1) ES. Področje uporabe tega načela ni omejeno samo z notranjim značajem zadevnega položaja, ampak splošno tudi z omejenostjo pristojnosti Skupnosti (ali Unije), konkretno pa s področjem uporabe Direktive 2000/43, kot je opredeljeno v tej direktivi, s tem da ta po mojem mnenju zajema tudi popolnoma notranje položaje.[26]

48. Litovska vlada se sklicuje na koncentracijo vseh podatkov glede določenih delov spora o glavni stvari na njenem ozemlju. Meni, da se za zahtevke M. Runevič-Vardyn za spremembo njenega imena in priimka v rojstnem listu ne uporabljajo določbe prava Unije, ker je bila navedena listina sestavljena v Litvi in se nanaša na litovsko državljanko. Opozarjam, da gre za vprašanje glede vsebine in ne na vprašanje, ki bi sodilo v ugovor nedopustnosti.

51. V zvezi z uporabljivostjo členov 12 ES in 18 ES je ta odvisna od tega, ali se Pogodba ES za določen položaj uporablja ali ne. Kot sem že navedel, je jasno, da se za vprašanja v zvezi s poročnim listom uporabljajo določbe prava Unije v zvezi s temeljnimi svoboščinami. V zvezi z rojstnim listom, ki je bil M. Runevič-Vardyn izdan leta 2003, opozarjam na to, da se ta sklicuje na več praktičnih težav, ki naj bi jih imela na Poljskem in v Belgiji zaradi

49. Nasprotno pa navezava na pravo Unije ni vprašljiva glede preostalih vidikov spora, in sicer tistih v zvezi z vpisom imen in priimkov obeh tožečih strank iz postopka v glavni stvari

26 – Glej v tem smislu Ringelheim, J., „The Prohibition of Racial and Ethnic Discrimination in Access to Services under EU Law“, *European Anti-Discrimination Law Review*, št. 10, 2010, str. 11, v katerem je naveden Bell, M., *Anti-Discrimination Law and the European Union*, Oxford University Press, 2002, str. 137.

različnega zapisa svojega priimka v litovskih listinah o osebnem stanju in poljskih listinah o osebnem stanju in se nanašajo na družino in njo samo. Menim, da položaja, v katerem je državljan Unije izvrševal svojo svobodo gibanja in se poročil z državljanom druge države članice, v zvezi z listinami o osebnem stanju, ki so bile izdane v državi njegovega porekla, ne gre opredeljevati kot popolnoma notranjega, če zakonodaja te države povzroči, da obema zakoncema skupnega priimka v listinah o osebnem stanju, ki se nanašajo na oba, ni mogoče zapisati enotno. Za tak položaj se uporablja Pogodba ES.

53. Zato menim, da mora Sodišče odgovoriti na predložena vprašanja za predhodno odločanje.

2. Uporabljivost Direktive 2000/43

54. Če se določbe Direktive 2000/43 ne uporabljajo za zahtevke v okviru spora o glavni stvari, ki se nanašajo na posredno diskriminacijo na podlagi narodnostne pripadnosti v smislu navedene direktive,[28] potem Sodišče *ratione materiae* ni pristojno za odgovor na prvo in drugo vprašanje za predhodno odločanje, ki ju je postavilo predložitveno sodišče.

52. V obravnavani zadevi sicer res obstajajo določeni elementi spora o glavni stvari, ki so omejeni na ozemlje Republike Litve. Vendar pa se Sodišče v skladu z ustaljeno sodno prakso ne more vzdržati odločanja samo na podlagi tega.[27] Odločilno merilo je, ali ima zaprošena razlaga zvezo s sporom o glavni stvari ali ne. Ob tem lahko tudi ugotovim, da je v praksi besedilo rojstnega lista M. Runevič-Vardyn lahko podlaga za navedbe v drugih listinah, kot je potni list ali poročni list te osebe, ki sta tudi predmet navedenega spora. Kljub skoncentriranosti določenih dejstev v okviru nacionalnega ozemlja bi bil torej odgovor za predložitveno sodišče lahko koristen.

55. Večina strank, ki so predložile stališča, meni, da se Direktiva 2000/43 v obravnavani zadevi ne more uporabljati. Izjema so le obe

27 – Glej zlasti sodbo z dne 15. maja 2003 v zadevi Salzmann (C-300/01, Recueil, str. I-4899).

28 – Evropsko sodišče za človekove pravice je navedlo, da „pojem narodnostne pripadnosti temelji na zamisli družbenih skupin s skupnim državljanstvom, plemensko pripadnostjo, z verstvom, jezikom ter s kulturnim in tradicionalnim poreklom in z okoljem“ (sodba ESČP v združenih zadevah Timichev proti Rusiji z dne 13. decembra 2005, pritožbi št. 55762 in 55974/00, *Recueil des arrêts et décisions* 2005-XII, točka 55). Glej tudi De Schutter, O., „L'interdiction de discrimination dans le droit européen des droits de l'homme – Sa pertinence pour les directives communautaires relatives à l'égalité de traitement sur la base de la race et dans l'emploi“, poročilo, objavljeno pod okriljem Evropske komisije, UUPES, Luxembourg, 2005, posebej str. 7, 15, 38 in 39.

tožeči stranki iz postopka v glavni stvari in portugalska vlada.[29]

56. Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari navajata, da je vsebinsko področje uporabe navedene direktive zelo široko in zajema številne vidike družbenega življenja. V nasprotju z drugimi direktivami o izvajanju načela enakega obravnavanja sega Direktiva 2000/43 onkraj področja zaposlovanja in poklicnega usposabljanja, kot je predvidel zakonodajalec.[30]

57. Res je, da Direktiva 2000/43 v nasprotju z Direktivo Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu[31] vprašanj osebnega stanja izrecno ne izključuje s svojega področja uporabe. Vendar pa je v predlogu, ki je vodil do sprejetja Direktive 2000/43, pojasnjeno, da se ta na področja, ki jih zajema, nanaša samo, če sodijo v okvir pristojnosti, ki jih Skupnosti dodeljuje Pogodba ES.[32] V členu 3 navedene direktive je opozorilo, da je bila sprejeta ob upoštevanju tega okvirja. Kot sem že navedel, navajanje imen in priimkov v registrih osebnih stanj ni del pristojnosti Unije.

58. Poleg tega v členu 3(1)[33] Direktive 2000/43, ki taksativno opredeljuje vsebinsko področje uporabe te, po mojem mnenju ni zajet noben element, ki bi bil blizu tako posebnemu področju, kot je osebno stanje in dokumenti v zvezi s tem. Med področji, na katerih je diskriminacija na podlagi rase ali narodnostne pripadnosti prepovedana, je v točki h) navedenega odstavka „[...] dostop[...] do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, vključno s stanovanji, in preskrba z njimi“. To je edina točka, ki bi lahko bila upoštevna v obravnavani zadevi, saj se druge nanašajo na poklicne, socialne ali izobraževalne vidike, ki niso povezani s predmetom spora o glavni stvari. Ni pa mogoče sklepati, da ureditev v zvezi z obliko zapisovanja imen in priimkov, ki jo je treba uporabljati v listinah o osebnem stanju, neposredno sodi v okvir izraza „storitev“ v smislu navedene direktive.[34]

29 – Navedena vlada se glede tega ni izrecno opredelila, izrekla pa se je v smislu nezdružljivosti Direktive 2000/43 in nacionalne zakonodaje, kot je ta iz postopka v glavni stvari.

30 – V skladu s predlogom direktive Sveta o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost z dne 25. novembra 1999 (COM(1999) 566 konč., str. 5) je „široko področje uporabe […] potrebno zaradi odločnega prispevka k zatiranju rasizma in ksenofobije v Evropi“. Glej tudi dvanajsto uvodno izjavo Direktive 2000/43.

31 – UL L 303, str. 16. Ugotovljena razlika med obema direktivama je toliko opaznejša, ker sta bili sprejeti v istem obdobju in na isti pravni podlagi, to je členu 13 ES.

32 – Predlog direktive (COM(1999) 566 konč., str. 7).

33 – Kot je navedeno v trinajsti uvodni izjavi Direktive 2000/43, člen 3(2) navedene direktive s področja njene uporabe izključuje diskriminacijo glede na državljanstvo.

34 – O tem pojmu glej zgoraj Ringelheim, J., op. cit., str. 11 in naslednje.

59. Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari navajata, da se za njun položaj te določbe uporabljajo, ker je treba, če se želi uveljavljati določene pravice ali imeti možnost uporabljati dobrine in storitve iz člena 3(1) Direktive 2000/43, predložiti dokument o istovetnosti in različne vrste dokumentov, potrdil ali diplom.

60. Tako razlogovanje pa me ne prepriča. Pripravljalni dokumenti v zvezi z navedeno direktivo[35] potrjujejo, da se v členu 3(1)(h) te zahteva, da „odločitve" o dostopu do dobrin in storitev ali preskrbi z dobrinami in s storitvami ne smejo temeljiti na rasi ali narodnostni pripadnosti. Komisija je za ponazoritev tega, na kaj bi se lahko nanašala diskriminacija pri dostopu do dobrin in storitev, ki omejuje gospodarsko in družbeno vključenost, navedla primer dostopa do finančnih sredstev, ki bi bil posledica sprejetih odločitev na področju posojil malim podjetjem ali hipotekarnih posojil.[36] Povezava med sprejeto odločitvijo in dostopom do zaprošene storitve je v tem primeru neposredna in očitna. Nasprotno pa se mi ukrepi, ki jih zadeva spor o glavni stvari, ne zdijo taki, da bi bilo mogoče vzpostaviti tako vzročno zvezo.

61. Pristop tožečih strank iz postopka v glavni stvari bi bilo mogoče sprejeti samo, če bi se upoštevalo posredne učinke zakonodaje o obliki zapisovanja imen in priimkov, če bi bil ne cilj – izražen ali tihi –, ampak posledica te omejevanje dostopa zainteresiranih oseb do določenih dobrin ali storitev, kot je nakup letalskih vozovnic, odprtje bančnega računa ali izvedba kakršne koli upravne naloge, medtem ko drugi zakonci v enakovrednem položaju ne bi bili soočeni s takimi potencialno odvračilnimi ovirami.[37]

62. S tako argumentacijo se ne strinjam. Če bi v zgoraj opisanih položajih obstajala kakršna koli diskriminacija, ne bi izhajala iz zadevne zakonodaje, ampak iz odziva ponudnikov dobrin in storitev na listine o osebnem stanju, ki bi jim bile predložene. Tako ravnanje zasebnih oseb je treba ločiti od ukrepov javnih organov.

63. Poleg tega ni mogoče *a priori* odločiti, ali bi lahko bila diskriminacija na podlagi narodnostne pripadnosti, ki je nastala zaradi ravnanja ponudnikov dobrin in storitev,

35 – Predlog direktive (COM(1999) 566 konč., str. 8).

36 – Predlog direktive (COM(1999) 566 konč., str. 5).

37 – To stališče je mogoče zagovarjati, če gre za diskriminacijo, pomemben je vpliv zadevne zakonodaje in namen zakonodajalca. Tako se člen 2(2)(b) Direktive 2000/43 nanaša na pretrpljeno „manj ugodno obravnavo". Podobno se je Sodišče v sodbi z dne 10. julija 2008 v zadevi Feryn (C-54/07, ZOdl., str. I-5187) pri opredeljevanju neposredne diskriminacije pri zaposlovanju v smislu člena 2(2)(a) Direktive 2000/43 oprlo na konkreten učinek spornega ukrepa, in sicer na njegov odvračilni učinek.

posledica navedbe take pripadnosti – ali neposredno (kot take) ali posredno (v obliki zapisa imena in priimka) – v listinah o osebnem stanju ali pa opustitve take navedbe. V okoliščinah spora o glavni stvari M. Runevič-Vardyn navaja težave, ki jih je imela zato, ker črke poljske abecede v listinah o osebnem stanju litovskih državljanov niso dovoljene. V drugačnem kontekstu bi lahko neka oseba trpela diskriminacijo, če bi se njeno pripadnost narodnostni manjšini navedlo v listini o osebnem stanju.[38] Opozarjam na to, da pomeni posredna diskriminacija uporabo na videz nevtralnega merila, ki lahko določeno skupino oseb v razmerju do drugih oseb konkretno postavi v slabši položaj. Država članica ne sme uporabiti takega merila, razen če ga lahko ustrezno utemelji. Posledica razlage prava Unije ne sme biti to, da bi se lahko obe tu navedeni možnosti, ki sta alternativni in medsebojno izključujoči, uporabilo zoper državo članico, češ da sta diskriminatorni.

64. Konkretne težave, ki jih omenjata M. Runevič-Vardyn in Ł. P. Wardyn, so posledica *različnih* oblik zapisovanja njunih imen in priimkov v litovskih in poljskih listinah o osebnem stanju in ne uporabljene oblike zapisa. Na podlagi njunega litovskega poročnega lista namreč ne more biti nobenega dvoma glede obstoja zveze med „MALGOŽATO RUNEVIČ-VARDYN“ in „LUKASZOM PAWELOM WARDYNOM,“ kar je v navedeni listini zapisano z velikimi tiskanimi črkami. Izpostavljena problematika nima zveze z dejavniki diskriminacije iz Direktive 2000/43.

65. Menim, da Sodišče trenutno ne more slediti temu, da bi se lahko, če bi bil obstoj zakonske zveze pomemben za dostop do dobrin ali storitev, to izpeljalo iz istovetnosti priimka zakoncev ali izključilo, če te istovetnosti ne bi bilo. V obravnavani zadevi se, tako kot v vsakem takem položaju, samo na podlagi poročnega lista ali tovrstne listine o osebnem stanju lahko nedvoumno ugotovi resničnost zakonske zveze.

66. Zaradi popolnosti poudarjam, da če bi Sodišče sprejelo široko razumevanje področja uporabe člena 3(1)(h) Direktive 2000/43 v tem smislu, da bi to vključevalo posredne učinke, ki bi jih lahko imela zakonodaja o obliki zapisovanja imen in priimkov, ki ga je

38 – Tako je poljsko poreklo M. Runevič-Vardyn vpisano v litovski potni list, ki ji je bil izdan leta 2002, vendar pa je tako omembo v nekaterih državah članicah mogoče obravnavati kot razlog za diskriminacijo.

treba uporabljati v listinah o osebnem stanju, na dostop do dobrin in storitev, bi to povzročilo težave pri izvajanju te direktive v zvezi s podjetji, za katera se jasno uporablja. Na primer, če bi bila opredelitev posredne diskriminacije na podlagi narodnostne pripadnosti povezana z omejitvami uporabe črk v listinah o osebnem stanju, bi taka razlaga odprla možnost zatrjevanja diskriminacije s strani vseh ponudnikov storitev, ki zaradi tehničnih omejitev ali standardizacije lahko uporabljajo samo določen precej omejen izbor grafemov in znakov v dokumentih in sporočilih v zvezi s svojimi strankami, ki jih izdajajo.[39] Opredeljevanje takega ravnanja kot po učinku diskriminatornega, pa čeprav samo potencialno, se mi zdi pretirano in neupravičeno.

67. Na podlagi navedenega menim, da se Direktiva 2000/43 za nacionalno zakonodajo, kot je ta iz postopka v glavni stvari, vsebinsko ne uporablja.

39 – V skladu z dokumentom št. 9303 Mednarodne organizacije za civilno letalstvo so znaki, ki so dovoljeni v območju samodejnega prepoznavanja potovalnih dokumentov, omejeni na številke in velike tiskane črke angleške abecede, vključene v prilogo 8 k navedenemu dokumentu, druge črke ali diakritični znaki pa so zapisani ali transliterirani po standardu iz priloge 9 (glej *Strojno berljivi dokumenti* na spletni strani ICAO: www2.icao.int). Letalske družbe običajno uporabljajo enako načelo pri navajanju priimkov potnikov na letalskih vozovnicah.

3. Vprašanja v zvezi z diskriminacijo na podlagi državljanstva in evropskega državljanstva

68. V skladu s členom 17 ES so vse osebe z državljanstvom ene od držav članic državljani Unije, iz česar izhajajo pravice in dolžnosti po Pogodbi ES, med katerimi je pravica do uveljavljanja nediskriminacije glede na državljanstvo po členu 12, prvi odstavek, ES ter svoboda gibanja in prebivanja v državah članicah iz člena 18(1) ES, in sicer v vseh položajih, za katere se *ratione materiæ* uporablja pravo Unije.[40]

a) Razlaga člena 12 ES glede na različne zahtevke za spremembo listin o osebnem stanju

69. Glede na podatke o sporu o glavni stvari ocenjujem, da bi bilo treba za odgovor na tretje in četrto vprašanje za predhodno odločanje razlikovati med tremi vrstami zahtevkov tožečih strank iz postopka v glavni stvari, in sicer, prvič, med zahtevkom

40 – Glede povezave med temi različnimi določbami glej sodbi z dne 22. maja 2008 v zadevi Nerkowska (C-499/06, ZOdl., str. I-3993, točka 21 in naslednje) in z dne 2. marca 2010 v zadevi Rottmann (C-135/08, ZOdl., str. I-1449, točka 43 in naslednje).

M. Runevič-Vardyn za spremembo njenega rojstnega lista; drugič, med zahtevkom Ł. P. Wardyn v zvezi s poročnim listom, in nazadnje, med zahtevkom v zvezi s priimkom zakonca M. Runevič-Vardyn, navedenim v tem poročnem listu.

70. Kar zadeva ime in dekliški priimek v rojstnem listu M. Runevič-Vardyn, ki ga je v skladu z litovsko zakonodajo sestavil referat za osebna stanja mesta Vilna, menim, da se določbe člena 12 ES za ta položaj ne uporabljajo. Diskriminacije glede na državljanstvo namreč ne more biti, ker je M. Runevič-Vardyn državljanka države članice, katere zakonodaja se izvaja. Poleg tega ugotavljam, da besedilo navedenega člena v nemščini,[41] ki se ni spremenilo od uveljavitve Rimske pogodbe leta 1957, potrjuje, da se diskriminacija glede na državljanstvo nanaša na državljane različnih držav članic in ne na diskriminacijo na podlagi pripadnosti narodnostni manjšini.

71. Kar zadeva zahtevek Ł. P. Wardyna za spremembo poročnega lista, moram pojasniti, da se ne nanaša na njegov priimek, ki je bil vpisan brez spremembe glede na izvirno obliko, ampak na njegovi imeni, ki sta bili vpisani v litovski obliki („Lukasz Pawel"), to je brez diakritičnih znakov („Łukasz Paweł"), ki obstajajo v jeziku države, v kateri se je rodil in katere državljan je, to je Republike Poljske. Ł. P. Wardyn poleg tega meni, da je bil osebno diskriminiran glede na poljsko državljanstvo, ker mu v nasprotju z litovskimi državljani, ki sklepajo zakonske zveze, ni bila dana možnost prenosa izvirnega priimka, to je „Wardyn", na njegovega zakonca, saj je bil ta pri njegovem zakoncu vpisan v litovski obliki „Vardyn".

72. V zvezi s tem položajem se stranke, ki so Sodišču predložile stališča, v glavnem strinjajo, da se člen 12 ES uporablja, temu se pridružujem tudi sam. Ł. P. Wardyn, poljski državljan, je namreč s tem, ko se je v Litvi poročil z državljansko te druge države članice, sklenil čezmejno zakonsko zvezo. Poleg tega z zakoncem in otrokom, ki se je rodil v tej zakonski zvezi, trenutno prebiva zunaj litovskega in poljskega ozemlja, in sicer v Belgiji, kjer naj bi imel po svojem zatrjevanju težave zaradi razlike med njegovim priimkom in priimkom, ki so ga litovski organi dodelili njegovemu zakoncu.

73. Samo Republika Litva in Češka republika v zvezi z razlago pogojev iz člena 12 ES menita, da navedeni člen ne nasprotuje zakonodaji, kot je ta iz postopka v glavni stvari. Sam

41 – „Unbeschadet besonderer Bestimmungen der Verträge ist in ihrem Anwendungsbereich jede Diskriminierung aus Gründen der *Staatsangehörigkeit* verboten" (moj poudarek).

se s tem ne strinjam iz razlogov, ki jih bom navedel v nadaljevanju. Že takoj naj navedem, da se mi zdi, da se je zgodila posredna diskriminacija glede na državljanstvo – s katero se torej krši člen 12 ES – zoper državljana Unije, ki se je odločil, da bo sklenil zakonsko zvezo v drugi državi članici, kot je tista, katere državljan je, in ki sta mu bili samo zato v njegovem poročnem listu spremenjeni izvirni imeni.

74. Sicer pa menim, da ne gre za diskriminacijo kot mogočo posledico tega, da naj bi bilo državljanu države članice onemogočeno prenesti svoj priimek v izvirni obliki na zakonca, ker se mi taka domnevna „pravica“ ne zdi združljiva z načelom enakosti spolov, ki jo med drugim pozna pravo Unije.[42] Vsakdo, moški ali ženska, mora imeti pri sklenitvi zakonske zveze možnost izbire različnih možnosti: ali da ohrani svoj priimek, ali sprejme priimek zakonca,[43] ali sprejme sestavljen priimek, če zakonodaja, ki se uporablja za tako zakonsko zvezo, to omogoča. Čeprav je res, da je M. Runevič-Vardyn tako možnost imela,[44] pa Ł. P. Wardyn ne more zahtevati možnosti, da ji dâ svoj priimek.

75. Menim, da je v obravnavani zadevi prišlo do kršitve splošnega načela enakopravnega obravnavanja, saj so nacionalni državljani, ki imajo načeloma imena in priimke, oblikovno skladne z litovskim jezikom, obravnavani bolje kot državljani drugih držav članic, ki imajo priimke s črkami ali z diakritičnimi znaki, ki v navedenem jeziku niso znani.[45] Postavlja se torej vprašanje, ali je taka kršitev, ki lahko pomeni posredno diskriminacijo glede na državljanstvo, vendarle objektivno upravičena z legitimnim ciljem in s sorazmernimi sredstvi za dosego takega cilja.

42 – Glej zgoraj navedeno sodbo Losonci Rose in Rose proti Švici (točka 47), v kateri je opozorjeno, da „med državami članicami Sveta Evrope nastaja soglasje glede enakopravne izbire priimka zakonca in da na mednarodni ravni razvoj v okviru Združenih narodov glede enakosti spolov na tem posebnem področju poteka s priznanjem pravice vsakega zakonca, da ohrani uporabo svojega izvirnega priimka ali da enakopravno sodeluje pri izbiri novega priimka“.

43 – Svet ministrov Sveta Evrope je od leta 1978 sprejel resolucijo št. (78) 37, s katero je državam članicam Sveta priporočil, da v pravnih ureditvah priimkov odpravijo vsakršno diskriminacijo med moškimi in ženskami, nato pa še priporočilo št. 1271 (1995) (glej http://assembly.coe.int).

44 – K položaju M. Runevič-Vardyn v zvezi s priimkom njenega zakonca se bom vrnil v okviru razlage člena 18 ES.

45 – Opozarjam na to, da če ni razlikovanja, tudi ni mogoča diskriminacija. Glej zlasti sodbo z dne 14. marca 2000 v združenih zadevah Kocak in Örs (C-102/98 in C-211/98, Recueil, str. I-1287, točka 52 in naslednje) v zvezi z omembo rojstnega datuma v registrih osebnih stanj.

76. Legitimni cilj, na katerega se je mogoče uspešno sklicevati v podporo izpodbijani zakonodaji, je zagotavljanje varstva uradnega jezika, varstva narodne enotnosti in ohranjanja socialne kohezije.

77. V zvezi s tem je treba navesti sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice na tem področju, ki jo je treba obvezno upoštevati,[46] še posebej ker iz pojasnila k Listini Evropske unije o temeljnih pravicah[47] izhaja, da pravice, zagotovljene z njenim členom 7, ustrezajo pravicam, zagotovljenim s členom 8 EKČP, in da so omejitve, ki se lahko za to pravico legitimno uvedejo, enake tistim, ki jih dovoljuje drugi odstavek 8. člena navedene konvencije.[48]

78. Res je, da EKČP ne vsebuje nobene določbe, s katero bi se izrecno potrjevala pravica posameznika do priimka in osebne identitete. Vendar pa je Evropsko sodišče za človekove pravice v skladu s svojo široko razlago 8. člena EKČP razsodilo, da posameznikov priimek zadeva njegovo zasebno in družinsko življenje, saj je sredstvo za osebno identifikacijo in povezavo z družino.[49]

79. Opozarjam na to, da je Evropsko sodišče za človekove pravice obravnavalo podobno zadevo, kot je ta iz postopka v glavni stvari, v kateri je tožeča stranka izpodbijala „prisilno letonizacijo“ svojega priimka. Navedeno tožbo je zavrnilo kot očitno neutemeljeno z razsodbo, da čeprav bi lahko zadevno ravnanje – šlo je za transliteracijo priimkov – povzročilo neprijetnosti v zasebnem in družinskem življenju zadevne osebe, pa kljub temu ne pomeni kršitve zahtev EKČP, saj je to ravnanje, prvič, bilo določeno v zakonu; drugič, zadevalo enega ali več legitimnih ciljev v smislu drugega odstavka člena 8 EKČP, in tretjič, bilo v demokratični družbi potrebno za uresničitev navedenih ciljev.[50] Navedeno sodišče je pred kratkim spomnilo, da se je treba na tem področju pri presoji, ali je bila „potrebnost“ naložene omejitve pravice do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja prepričljivo

46 – Glede obveznosti varstva temeljnih pravic, ki jo imajo pri uporabi prava Unije države članice, glej sodbo z dne 11. oktobra 2007 v zadevi Möllendorf in Möllendorf-Niehuus (C-117/06, ZOdl., str. I-8361, točka 78 in tam navedena sodna praksa).

47 – UL 2007, C 303, str. 20.

48 – Glej točki 9 in 10 sklepnih predlogov generalne pravobranilke Sharpston v še potekajoči zadevi Sayn-Wittgenstein (C-208/09).

49 – Sodbe ESČP v zadevi Burghartz proti Švici z dne 22. februarja 1994 (serija A št. 280-B, točka 24); v zadevi Stjerna proti Finski z dne 25. novembra 1994 (serija A št. 299-B, točka 37); v zadevi Guillot proti Franciji z dne 24. oktobra 1996 (*Recueil des arrêts et décisions* 1996-V, točka 21) in v zadevi Daróczy proti Madžarski z dne 1. julija 2008 (pritožba št. 44378/05, točka 32). Glej tudi točke 33, 40 in 41 sklepnih predlogov generalnega pravobranilca Jacobsa v zadevi, v kateri je bila izdana zgoraj navedena sodba Konstantinidis, in točko 66 sklepnih predlogov istega generalnega pravobranilca v zadevi, v kateri je bila izdana zgoraj navedena sodba Garcia Avello.

50 – Sodba ESČP v zadevi Kuharec *alias* Kuhareca proti Latviji z dne 7. decembra 2004 (pritožba št. 71557/01).

izkazana, v bistvu ravnati glede na utemeljitev organov, ki so jo potrdila nacionalna sodišča.[51]

80. Menim tudi, da državam članicam po pravu Unije ni prepovedano, da določajo oblikovna pravila za zapisovanje imen in priimkov, s katerimi želijo zagotoviti spoštovanje uradnega jezika. Opozarjam na to, da Unija v skladu s členom 4(2) Pogodbe EU spoštuje nacionalno identiteto držav članic.

81. Temeljno vprašanje pa je, ali litovska zakonodaja spoštuje načelo sorazmernosti glede na zasledovani cilj varstva uradnega jezika.[52]

82. Estonska vlada meni, da bi zahteve v zvezi z ustreznimi in s potrebnimi sredstvi izpolnjeval sistem, ki bi vseboval ukrepe, ki bi v praksi in brez velikih neprijetnosti zagotavljali povezavo med različnimi oblikami priimkov in možnost, da se iz tega razpozna izvirno obliko.

83. Poleg tega pa litovska vlada opozarja na to, da je litovskemu parlamentu predložila predlog zakona o uvedbi možnosti zapisovanja imen in priimkov nekaterih kategorij oseb ne samo z uporabo znakov uradnega jezika, ampak tudi drugih črk latinice (z diakritičnimi znaki ali brez njih).[53]

84. Navedeno potrjuje, da je mogoča tudi zmernejša pot, kot je tista iz zadevne zakonodaje v postopku v glavni stvari, in da trenutno uporabljena sredstva za uresničitev cilja, ki ga zasleduje Republika Litva, niso sorazmerna.

85. V zvezi s tem bi bilo po mojem mnenju mogoče konvencijo CIEC št. 14[54] uporabiti kot vir navdiha pri razlagi Pogodbe ES, če

51 – Sodba ESČP v združenih zadevah Kemal Taşkin in drugi proti Turčiji z dne 2. februarja 2010 (pritožbe št. 30206/04, 37038/04, 43681/04, 45376/04, 12881/05, 28697/05, 32797/05 in 45609/05, točka 49).

52 – V zvezi s tem opozarjam na to, da je Konstitucinis Teismas (ustavno sodišče Republike Litve) 21. oktobra 1999 izdalo odločbo, v skladu s katero je treba imena in priimke v potnih listih državljanov Republike Litve zapisovati v nacionalnem jeziku, ker bi lahko vpisovanje tujih znakov škodovalo nacionalnim interesom, saj ne bi ogrožalo samo ustavnega pravila o uradnem jeziku, ampak tudi nemoteno delovanje institucij, podjetij in vladnih, občinskih in drugih organizacij. Potem pa je navedeno sodišče v odločbi, ki jo je izdalo 6. novembra 2009, ob razlagi prejšnje pojasnilo, da je navedba priimka v izvirni obliki dovoljena v rubriki „drugi vpisi“ litovskega potnega lista, kadar to želi nacionalni državljan.

53 – Predlog zakona o obliki zapisovanja imen in priimkov v uradnih listinah (Vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymo projektas), predložen 14. januarja 2009 (št. XIP-1644). Litovski parlament je navedeni predlog zakona zavrnil. Nasprotno pa se delo nadaljuje v zvezi s predlogom zakona (št. XIP-1668), ki ga je predložila skupina poslancev in katerega besedilo je manj liberalno (glej spletno stran www.lrs.lt).

54 – Med nalogami Mednarodne komisije za osebna stanja (CIEC) – medvladna organizacija, ki je bila ustanovljena leta 1950 in jo sestavlja 16 evropskih držav – je tudi priprava zavezujočih konvencij o usklajevanju veljavnih predpisov držav članic na področju osebnih in družinskih stanj ter sposobnosti ali državljanstva.

ta konvencija izraža napreden mednarodnopravni standard, kar zadeva navajanje imen in priimkov tujcev v registrih osebnih stanj.[55]

86. Natančneje, člen 2 konvencije CIEC št. 14 določa, da kadar mora organ države pogodbenice določeno listino o osebnem stanju vpisati v register osebnih stanj in mu je bila predložena listina o osebnem stanju ali drug dokument, v katerem so imena in priimki zapisani z enakimi znaki, kot so znaki jezika, v katerem je treba sestaviti navedeno listino, se ti elementi istovetnosti zapišejo dobesedno, brez spremembe ali prevoda, kar vključuje tudi diakritične znake, tudi če ti znaki v navedenem jeziku ne obstajajo. Pojasnilno poročilo k tej konvenciji v zvezi s tem členom navaja, da „se pravilo o dobesednem zapisu uporablja tudi za diakritične znake“, da je te „treba zapisati, tudi če v jeziku, v katerem je treba sestaviti listino, ne obstajajo,“ in da se, „[č]e se listina sestavi s pisalnim strojem, […] diakritične znake po potrebi doda ročno“.

87. Na podlagi navedenega menim, da morajo organi države članice v skladu s členom 12, prvi odstavek, ES, podatke o istovetnosti državljanov drugih držav članic vpisati dobesedno, vključno z diakritičnimi znaki, ki so dovoljeni v navedenih državah.

b) Razlaga člena 18 ES v zvezi z različnimi zahtevki za spremembo listin o osebnem stanju

88. V členu 18(1) ES – ki se glede tega uporablja neposredno[56] – se vsakemu državljanu Unije zagotavlja pravica do gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic.

89. Predhodno sodno prakso v zvezi z zakonodajo o navajanju imen in priimkov v listinah o osebnem stanju je mogoče na kratko povzeti, kot sledi v nadaljevanju.[57] Ob tem, da je treba spomniti, da so si države članice pridržale pristojnost na tem področju, je poseg v svobodo gibanja po členu 18 ES ugotovljen, če se dokaže obstoj velikih neprijetnosti. Morebitna upravičenost takega posega

55 – V preambuli k navedeni konvenciji je navedeno, da je njen cilj „zagotavljanje enotnega navajanja imen in priimkov v registrih osebnih stanj“.

56 – Sodba z dne 17. septembra 2002 v zadevi Baumbast in R (C-413/99, Recueil, str. I-7091, točka 94).

57 – Podrobneje glej zgoraj navedene sklepne predloge generalne pravobranilke Sharpston v zadevi Sayn-Wittgenstein (točka 11 in naslednje ter tam navedena sodna praksa).

predvideva, na eni strani, obstoj upravičenih razlogov v zvezi z javnim redom in ne samo z upravno prikladnostjo, na drugi strani pa sorazmernih sredstev za uresničitev takega cilja.[58]

90. V obravnavani zadevi, ki se nanaša na položaj M. Runevič-Vardyn v zvezi z njenim imenom in priimkom v rojstnem listu, menim – tako kot večina strank, ki so predložile stališča –, da se določbe člena 18 ES uporabljajo, ker je zadevna oseba s tem, ko se je preselila in delala v drugih državah članicah, ne pa v tisti, iz katere izvira, dejansko uporabila pravice, ki ji določa ta člen.

91. M. Runevič-Vardyn trdi, da naj bi iz zgoraj navedenih sodb Garcia Avello ter Grunkin in Paul jasno izhajalo, da se z litovsko zakonodajo nesorazmerno posega v njeno svobodo gibanja kot državljanke Unije. Navaja, da naj bi bila s transkripcijo izvirnega nelitovskega imena in priimka v litovske znake ustvarjena nova identiteta, kar naj bi osebam s prebivališčem v drugih državah članicah, kot je sama, preprečevalo identifikacijo po njihovem izvirnem imenu in priimku, to pa naj bi vodilo v resne težave v njihovem zasebnem in poklicnem življenju.

92. Nasprotno menim, da neprijetnosti v zvezi z rojstnim listom M. Runevič-Vardyn, ki jih zatrjuje, niso utemeljene, saj sta ji bila ime in dekliški priimek dodeljena v državi članici, v kateri se je rodila, se od rojstva nista spremenila in se natančno v tej obliki pojavljata med drugim v njenem potnem listu. Poleg tega določbe zadevne zakonodaje niso manj ugodne za nekatere nacionalne državljane samo zato, ker so pozneje izvršili svojo pravico do gibanja in prebivanja v drugi državi članici.

93. V zvezi s položajem Ł. P. Wardyna glede njegovega imeni v poročnem listu pa so si stranke, ki so predložile stališča in se jim pridružujem tudi sam, enotne v stališču, da se člen 18 ES uporablja.

94. Strinjam se s stališčem Komisije, v katerem s sklicevanjem na zgoraj navedeno sodbo Konstantinidis navaja, da je treba storiti vse za zagotovitev, da bi bili imena in priimki vseh državljanov Unije trdni in trajni, tako da se jim omogoči neovirano izvrševanje pravic, ki izhajajo iz državljanstva Unije.

95. Litovska vlada pojasnjuje, da se v dokumentih, kot so dovoljenja za prebivanje ali listine o osebnem stanju (rojstni listi, poročni listi, smrtovnice), ki se v Litvi izdajajo državljanom drugih držav članic, imena in priimki

58 – Podobno je Evropsko sodišče za človekove pravice razsodilo, da morajo biti neprijetnosti, ki nastanejo zaradi zakonodaje o osebnih imenih, določene stopnje resnosti, če naj bi šlo za kršitev pravice do zasebnosti (zgoraj navedena sodba Stjerna proti Finski, točka 42).

zapisujejo z uporabo črk latinice, ob upoštevanju oblike, ki velja v državi porekla, vključno s črkami „w“, „x“ in „q,“ ki jih v litovski abecedi ni, ne uporabljajo pa se diakritični znaki.

96. Menim, da se s tako zakonodajo samo delno posega v pravico Ł. P. Wardyna do svobodnega gibanja in prebivanja v drugi državi članici. V vsakodnevnem življenju mednarodne trgovine se diakritični znaki pogosto opuščajo, predvsem ker informacijski sistemi dopuščajo samo uporabo angleške abecede, kot sem že omenil. To ne velja samo za letalske vozovnice, ampak pogosto tudi za digitalne obrazce ali kreditne kartice. Za osebo, ki ne zna tujega jezika, je pomen diakritičnih znakov pogosto neznanka in jih niti ne opazi. Menim, da je malo verjetno – take so vsaj moje osebne izkušnje –, da bi opustitev diakritičnih znakov lahko vodila v dolžnost upravičevanja razlogov, zaradi katerih ima oseba dvojno identiteto. Možnost dejanske in velike neprijetnosti zaradi take opustitve se mi zato zdi izključena.

97. Nasprotno pa menim, da to, da se zavrača uporaba črk latinice, ki v nacionalni abecedi ne obstajajo, v listinah o osebnem stanju v zvezi z državljani drugih držav članic, lahko povzroči dovolj velike neprijetnosti, da se te odvrne od uporabe njihove svobode gibanja. Vendar pa se mi zdi, da v primeru Litve ni tako, ker se po podatkih litovske vlade priimki državljanov drugih držav članic lahko zapišejo s takimi črkami, kot se je zgodilo v obravnavani zadevi, v kateri je bil priimek Ł. P. Wardyna v litovskem poročnem listu zapisan s črko „W“.

98. V zvezi s položajem M. Runevič-Vardyn glede njenega priimka zakonca v poročnem listu, se po mojem mnenju člen 18 ES uporablja in lahko nasprotuje zakonodaji, kot je ta iz postopka v glavni stvari, kot meni tudi večina strank, ki so predložile stališča.

99. Poljska vlada opozarja, da bi prečrkovanje imena ali priimka resno poseglo v pravice oseb, katerih imena in priimki se tako spreminjajo. Listine o osebnem stanju in drugi dokumenti naj se ne bi uporabljali samo na ozemlju države, ki jih je spremenila skladno s svojimi jezikovnimi pravili, ampak tudi na ozemlju vseh drugih držav članic Unije in zunaj Unije. Meni, da bi bilo lahko državljanu

druge države članice, ki ne pozna niti črk določenega jezika niti pravil o njihovem branju, onemogočeno ugotavljanje, ali sta dva priimka na dveh različnih dokumentih v resnici en in isti priimek. Vendar pa se mi zdi, kot sem že navedel, da Sodišče ne more izhajati iz premise, da se o družinski povezavi med zakoncema ali domneva ali se jo izključuje samo na podlagi tega, da imata enaka ali različna priimka.

100. Litovska vlada se v utemeljitev takega posega sklicuje na interese in tradicijo litovskega jezika. Res je, da je varstvo nacionalnega jezika lahko objektiven dejavnik v javnem interesu v smislu prava Unije. Vendar pa – kot je s sklicevanjem na sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice[59] poudaril generalni pravobranilec Jacobs – učinek širokega polja proste presoje, ki ga imajo države članice na področju oblike imen in priimkov, ne bi smelo povzročiti nesorazmernega omejevanja pravice državljanov Unije do svobodnega gibanja in prebivanja v vseh državah članicah. Ti namreč ne glede na državo članico svojega porekla ne smejo biti prizadeti samo zato, ker uporabljajo to pravico.[60] V obravnavani zadevi je bila M. Runevič-Vardyn odvzeta pravica, priznana drugim državljanom Litve, da nosi priimek svojega zakonca v izvirni obliki, in sicer zato, ker je sklenila zakonsko zvezo z državljanom druge države članice, ki ga je spoznala ob uporabi svoje pravice do svobode gibanja.

101. Menim, da litovske določbe niso ustrezno in potrebno sredstvo za uresničitev cilja varstva nacionalnega jezika. Mogoče so druge rešitve, ki manj omejujejo osebne pravice. Dovolj je že ugotoviti, da litovska zakonodaja že zdaj omogoča, da se črke, ki v nacionalnem jeziku ne obstajajo, uporabljajo v listinah o osebnem stanju v zvezi z državljanom druge države članice, kot je Ł. P. Wardyn, in iz tega izpeljati, da varstvo tega jezika ne bi bilo resno ogroženo z uporabo črke „W“ tudi pri zapisu priimka njegovega zakonca.

59 – Točka 66 in naslednje sklepnih predlogov generalnega pravobranilca Jacobsa v zadevi, v kateri je bila izdana zgoraj navedena sodba Garcia Avello.

60 – Sodba z dne 11. julija 2002 v zadevi D'Hoop (C-224/98, Recueil, str. I-6191, točke od 28 do 31): „Ker ima državljan Unije v vseh državah članicah pravico do enakega pravnega obravnavanja, kot so ga deležni državljani teh držav članic, ki so v enakem položaju, ne bi bilo združljivo s pravico do prostega gibanja, če bi bil državljan v državi članici, katere državljan je, manj ugodno obravnavan, kot bi bil, če ne bi izkoristil ugodnosti, ki jih daje Pogodba v zvezi s prostim gibanjem. Učinki teh ugodnosti ne bi mogli priti popolnoma do izraza, če bi bilo državljana države članice mogoče odvrniti od njihove uporabe z oviranjem njegove vrnitve v državo njegovega porekla zaradi zakonodaje, ki ga kaznuje le zato, ker jih je uporabil.“

V – Predlog

102. Na podlagi navedenega Sodišču predlagam, naj na vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je postavilo Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas, odgovori:

Člen 2(2)(b) Direktive Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost je treba razlagati tako, da se ne uporablja za nacionalne predpise, kot so ti iz postopka v glavni stvari.

V okviru zadeve v glavni stvari je treba člen 12, prvi odstavek, ES, ki prepoveduje diskriminacijo glede na državljanstvo, razlagati tako, da državi članici ne prepoveduje, da bi v svoji zakonodaji določila, da sta ime in priimek enega od njenih državljanov v listinah o osebnem stanju lahko zapisana le s črkami nacionalnega jezika, brez diakritičnih znakov, ligatur ali drugih sprememb črk latinice, ki se uporabljajo v drugih jezikih. Nasprotno pa ta člen prepoveduje tako prakso v zvezi z državljanom druge države članice.

V okviru zadeve v glavni stvari je treba člen 18(1) ES, ki določa, da ima vsak državljan Unije pravico prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, razlagati tako, da državi članici prepoveduje, da bi v svoji zakonodaji določila, da je treba ime in priimek državljana druge države članice ali priimek zakonca, ki si ga je za svojega izbral njen državljan, ki je sklenil zakonsko zvezo z državljanom druge države članice, zapisovati samo s črkami nacionalnega jezika. Nasprotno pa navedeni člen ne zahteva, naj država članica uporablja diakritične znake, ligature ali druge oblikovne spremembe črk latinice, ki se uporabljajo v drugih jezikih.